

PATRIARHUL MIRON CRISTEA ÎNTRE AMVON ȘI SIGILIUL GUVERNAMENTAL

PETRE POPA*

În istoria universală au existat importante momente, perioade sau epoci, când respectate personalități eclesiastice au preluat și au îndeplinit, nemijlocit, înalte funcții politice ori administrative. Se întâlnesc însă și modalități ce ilustrează extensia puterii supreme de la civil spre religios, ambele ipostaze favorizând, pentru un timp, exprimări interesante în plan statal și doctrinar.

Bunăoară, în Antichitate, faraonul egiptean a fost, deopotrivă, șef al regatului, comandant suprem al armatei, colaborator al zeilor, persoană sacrosantă, fiu al Soarelui. Asemenea calități l-au introdus definitiv în spiritualitatea mondială, devenind, indubitabil, un arhetip.

Lumea elenistică nu s-a îndepărtat prea mult de această paradigmă. Ca urmare, Alexandru Macedon a adaptat realități grecești, mesopotamiene, persane ori egiptene la cerințele proiectului său imperial euro-asiatic, îmbinând original puterea civilă cu cea religioasă, într-o etapă de ample disoluții etnice și dispute teritoriale.

Ștafeta interferenței în planul puterii, dintre civil și religios, ori dintre religios și civil, a fost preluată de romanitatea clasică. Dovadă elocventă rămâne substituirea unor asemenea calități, pentru a oferi numai câteva exemple, de către marile figuri ale statalității de pe Tibru, precum Caesar, Octavianus, Diocletianus, Constantin cel Mare.

Apariția creștinismului, ca religie monoteistă, care a dislocat, treptat, politeismul devenit anacronic pentru popoarele ce au supraviețuit tranziției spre alte vremuri, nu a modificat radical principiul enunțat. Ca dovadă, viața politică, administrativă și religioasă din Imperiul Bizantin ortodox a inclus, aproximativ un mileniu, ca practică frecventă, folosirea binomului medieval sat-biserică.

Totodată, catolicismul occidental feudal va cultiva, uneori cu fervoare, încredințarea anumitor înalte demnități, civile și eclesiastice, aceluiași persoane, cu deosebire în etapele tensionate social, economic și militar. Astfel, încă din veacul XII, pentru un timp, cancelar al Angliei a fost arhiepiscopul catolic Thomas Becket (1118-1170). Peste câteva secole, regele englez Henric VIII (1509-1547) s-a disociat de modalitatea folosită anterior, cumulând, în noiembrie 1534, prin Actul de supremație atât puterea civilă, cât și pe cea religioasă, prin separarea anglicanismului față de Roma. Această adevărată reformă cu puternice influențe universale, adoptarea anglicanismului, expresie a concentrării atribuțiilor civile și religioase în favoarea unei

* Facultatea de Istorie, Filozofie, Jurnalism, Pitești.

singure persoane, s-a definitivat în 1563 de către regina Elisabeta I (1558-1603) prin Cele 39 de articole dogmatice.

În Franța nobiliară, după apariția la Curte a înaltei funcții de ministru al regelui, s-a uzitat, uneori salvator pentru Dinastie, sistemul acordării acestei demnități celor mai influente persoane din ierarhia religioasă, cu deosebire cardinalilor.

Așa au intrat în istorie nume importante precum: cardinalul Armand Jean du Plessis Richelieu (1585-1642), devenit în 1622 om politic, prim-ministru între 1524-1642, cunoscut atât pentru reformele sale de factură conservatoare nobiliare pe timpul regelui Ludovic XIII (1610-1643), dar și pentru contribuția la înființarea Academiei Franceze (1635); cardinalul Jules Mazarin (1602-1661), prim-ministru al regelui Ludovic XIV (1643-1715) în perioada 1643-1661, adevărat conducător al statului în vremea minoratului monarhic, excelent diplomat în etapa consacrării supremației Franței în Europa secolului XVII; cardinalul André Hercule de Fleury (1653-1743), colaborator apropiat al regelui Ludovic XV (1715-1774), căruia șeful statului i-a acordat deplină putere în politica internă și externă între 1726-1743; arhiepiscopul Lomenie de Brienne, adus de la Toulouse în conducerea țării de regele Ludovic XVI (1774-1792) pentru a diminua conflictele prerevoluționare etc.

În ceea ce privește arealul românesc, devenit creștin ortodox și rămas multă vreme sub influență bizantină, asemenea moralitate de insertare a celor două responsabilități oficiale s-a folosit, benefic, secole de-a rândul. Este destul să arătăm, pentru a argumenta această apreciere, aspectul că primul loc în Sfatul Domnesc medieval românesc îl avea mitropolitul, considerat și confident al voievodului, reprezentând atunci cea mai înaltă funcție ecleziastică. Dintre cei remarcați de-a lungul timpului, amintim, în mod special, pe mitropolitul Teoctist I (1453-1477), care l-a așezat în scaunul Moldovei pe Ștefan cel Mare și Sfânt (1457-1504), ori pe mitropolitul Eftimie (1594-1602), omul de încredere al lui Mihai Viteazul (1593-1601).

Până la instituirea titlului de patriarh al Bisericii Ortodoxe Române, mitropoliții de la Iași, București sau din celelalte centre reprezentative ale ecumenismului de după Unirea Principatelor, au participat de jure și de facto la adoptarea marilor decizii moderne, comunitare ori naționale.

La 30 iulie 1925, Patriarhia de la Constantinopol a recunoscut oficial Patriarhia Română, care se forma atunci din cinci mitropolii și 19 episcopii sufragane (5 ale Ungro-Vlahiei, 5 ale Moldovei și Sucevei, 5 ale Transilvaniei și Banatului, 2 ale Bucovinei și 2 ale Basarabiei). Această decizie era o urmare directă a hotărârii Sfântului Sinod, întrunit la București în ziua de 4 februarie 1925, când se înființează Patriarhia Ortodoxă Română, înaltul titlu de mitropolit primat (în 1915, Ghenadie Petrescu), fiind ridicat la treapta de patriarh. Legea pentru înființarea Patriarhiei a fost promulgată la 25 februarie 1925 de regele Ferdinand I al României. Apoi, la 6 mai 1925 s-a promulgat Legea și Statutul de organizare a Bisericii Ortodoxe Române, iar la 1 noiembrie 1925 a avut loc învestitura de înscăunare a primului nostru patriarh, Miron Cristea (1925-1939). Va fi urmat de Nicodim Munteanu (1939-1948).

În sensul unor asemenea tradiții, dar și al comandamentelor timpului nostru interbelic, primul patriarh al României, Î.P.S. Miron I, a devenit la 10 februarie 1938, șeful guvernului de Uniune Națională, conducând, concomitent, destinele administrative și religioase ale țării până la 6 martie 1939.

Miron Cristea s-a născut la 20 iulie (stil vechi) 1868 în satul Toplița Română, județul Mureș. Mama sa, Dömnita, i-a dat, prin taina botezului, numele de Ilie, în amintirea zilei când îl adusese pe lume, Sfântul Ilie. A absolvit Liceul din Năsăud, iar atunci când avea 19 ani, în 1887, a început să studieze la Academia Teologică din Sibiu, finalizată în 1890. Exercițiul școlar 1890-1891 îl va realiza, ca învățător, la o instituție primară de la Orăștie. Din 1891 și până în 1895 a fost student al Facultății de Litere și Filosofie din Budapesta. Tot aici a obținut, în ziua de 5/18 mai 1895, titlul de doctor în filosofie.

Revenit la Sibiu în 1895, ocupă funcțiile de secretar și consilier arhiepiscopar, având apoi posibilitatea să parcurgă mai multe trepte ale ierarhiei bisericești și să opteze pentru schisma monahală. Astfel, la 8/21 septembrie 1897 este hirotesit citeț de către mitropolitul Miron Romanul, moment ocazionat de sfințirea bisericii din Dragoș.

Nu peste multă vreme, în data de duminică 30 ianuarie/12 februarie 1900, când creștinătatea românească prăznuia ziua celor Trei Mari Sfinți Ierarhi Grigore, Vasile și Ioan, viitorul patriarh Miron a fost hirotonit ca diacon prin binecuvântarea mitropolitului Ioan Mețianu. După patru ani de la prima recunoaștere a chemării sale întru cele bisericești (citeț), la 8/21 septembrie 1901 urcă în funcția de arhidiacon.

Una dintre deciziile importante ale vieții sale a luat-o la 23 iunie/6 iulie 1902, atunci când, la Mănăstirea Hodos-Bodrog din apropierea Aradului, a fost tuns în schima monahală, primind numele de Miron. Acest moment, derulat în prezența arhimandritului Augustin Hamza, îi aducea doctorului în filosofie, la 34 de ani, calitatea de component al cinului călugăresc. Accepta să renunțe astfel la nenumăratele plăceri pământești, în favoarea cultivării, cu smerenie, a gândurilor și a faptelor apropiate Ființei Supreme, învățăturilor Bisericii Ortodoxe tradiționale. De altfel, în cuvântul său de la intrarea în monahism, la Mănăstirea Bodrog, Miron Cristea, printre altele, spunea: „Am făcut acest pas din voie liberă și după o matură precugetare, deoparte influențat de porunca Mântuitorului nostru Iisus Hristos..., și de altă parte îndemnat de nemărginita dragoste către sfânta noastră biserică ortodoxă română și către instituțiile ei culturale, dorind a le închina ei și lor întreaga mea ființă și a munci cu toate puterile... la binele poporului român din sânul căruia am ieșit”¹.

Calitățile sale intelectuale și de organizare, exprimate viguros în ipostaze, de călugăr la Mănăstirea Bodrog, îl ridică, în vara anului 1903, spre trepte monahale superioare, fiind hirotesit protosinghel.

Începea, așadar, una dintre cele mai spectaculoase traiectorii ale vieții și activității parcurse de un monah român la intrarea în ultimul secol al mileniului doi creștin. Ca dovadă, în ziua de sâmbătă, 21 noiembrie/4 decembrie 1909, când era sărbătorită *Intrarea în Biserică*, Miron Cristea a fost ales episcop al Eparhiei ortodoxe Caransebeș. Asemenea demnitate este recunoscută oficial de împăratul Francisc Iosif I (1848-1916), la 11/24 aprilie 1910. Se impunea o atare acceptare întrucât, teritorial, Banatul românesc depindea atunci de Budapesta, împăratul Austriei fiind și rege al Ungariei.

Prestigiul lui Miron Cristea în lumea eclesiastică, dar și în cercurile civile ale timpului, inclusiv în cele din Regatul României, a sporit datorită acordării calității de

¹ Arhimandritul Efreim Enăcescu, *Pe urmele strămoșilor*, Tipografia Cărilor Bisericești, București, 1938, p. 21-22.

arhimandrit la 15/28 aprilie 1910 și hirotonisirii ca arhiereu începând cu 3/16 mai 1910, a treia zi de Paști din Calendarul Ortodox pentru anul amintit. Prezența la această procesiune a mitropolitului Transilvaniei, Ioan Meșianu (1899-1916), și a episcopului Aradului, Ioan Papp (1903-1925), demonstra, pe lângă respectarea ritualului stabilit la un asemenea eveniment, aprecierea cuvenită față de personalitatea evidentă a lui Miron Cristea. Ulterior, la 8/21 mai 1910, într-o atmosferă specifică ortodoxismului românesc, Miron Cristea era instalat ca episcop de Caransebeș. Eparhia din această localitate bănățeană era sufragănă și se înființase în 1865. Peste 70 de zile Miron Cristea împlinea 42 de ani.

S-a implicat, datorită autorității funcției eparhiale, dar și simțămintelor patriotice pe care le-a exprimat public de nenumărate ori, în pregătirea și realizarea, la 1918, a unirii teritoriilor românești din Imperiul Austro-Ungar cu statul român. Pentru aceste demersuri, Miron Cristea a suportat obstrucționările oficialilor maghiari ori vienezi, pe care le-a înfruntat însă cu credința în justetea cauzei locuitorilor pe care îi păstora ca episcop.

De remarcat faptul că Miron Cristea a fost ales delegat oficial la Adunarea Națională de la Alba Iulia din 18 noiembrie/ 1 decembrie 1918. Va deveni apoi vicepreședinte al Marelui Sfat Național al românilor din Transilvania la 19 noiembrie/2 decembrie 1918.

După înfăptuirea Marii Uniri, mai multe funcții publice de importanță primordială, civilă, militară ori religioasă, au fost acordate reprezentanților din provinciile alipite statului român. Principiul a devenit operant și în cazul ascensiunii episcopului de Caransebeș, Miron Cristea. Prin vacantarea scaunului de mitropolit primat al Regatului, Marele Colegiu Elector al Bisericii Ortodoxe Române a optat, în ziua de 31 decembrie 1919/12 ianuarie 1920, în unanimitate, pentru ocuparea acestei demnități statale, având ample conotații interne și externe, de Miron Cristea.

Ferdinand I (1914-1927), considerat monarhul întregitor al neamului, a acordat înalta sa accețiune pentru ca Miron Cristea să devină mitropolit primat al României, la 1/13 ianuarie 1920. Având 52 de ani, fostul călugăr de la mănăstirea Hodos-Bodrog, licențiat și doctor al Universității din Budapesta, urca atunci pe cea mai înaltă treaptă a ierarhiei ortodoxe românești. Aducea în București o nouă modalitate de coordonare a Bisericii Naționale, reîntregită ca și Țara, rodnică pe diverse planuri, inclusiv în ceea ce privește interferența de programe civile și eclesiastice.

În 1925 s-a înființat, așa cum s-a precizat, Patriarhia Română. Demersurile datau încă de pe vremea domniei lui Alexandru Ioan Cuza (1859-1866). Astfel, la 3/15 decembrie 1864, domnul a emis Decretul organic pentru înființarea unei autorități sinodale pentru afacerile religiei române, ce prevedea autocefalia bisericii autohtone, legătura cu Patriarhia de la Constantinopol fiind numai de factură dogmatică.

Acțiunile sunt continuate apoi de regele Carol I (1866-1914), dar Tomosul acordat de Patriarhia din Constantinopol, privind autocefalia Bisericii Ortodoxe Române, aprobat prin Decretul regal din 1/13 mai 1885, nu s-a aplicat real decât după unirea tuturor provinciilor și eparhiilor românești. Numărul credincioșilor ortodocși a devenit după 1918, comparativ cu etapele precedente, mult mai convingător în a susține moral și material Patriarhia, instituție reprezentativă pentru un stat național contemporan.

La 1 noiembrie 1925, steaua lui Miron Cristea urca din nou pe bolta înaltelor responsabilități. Titlul de mitropolit primat, ce fusese convertit la 4 februarie 1925 în cel de Patriarh, i se acordă, pentru prima oară în existența Bisericii Ortodoxe Române, unui filosof originar din spațiul transilvan, dr. Miron Cristea. Devenea astfel, la 57 de ani, întâiul stătător al vieții noastre eclesistice, cu multiple repercusiuni în ecuația generală a puterii timpului interbelic. Ca dovadă, în urma morții regelui Ferdinand I, survenită la 20 iulie 1927, Patriarhul Miron I a intrat în Consiliul Înaltei Regențe, alături de principele Nicolae, membru al Casei Regale, și de Gheorghe Buzdugan, primul președinte al Curții de Casație (din 1919, Constantin Sărățeanu). Regența a fost o instituție creată special pentru coordonarea treburilor statului pe timpul cât principele Mihai I era minor. Activitatea acestui organism al administrației, din care a făcut parte și Miron Cristea, s-a prelungit până la 8 iunie 1930, când, moștenitorul de drept al tronului, Carol II (1930-1940) și-a redobândit, prin hotărâri parlamentare, calitățile monarhice.

Prezența primei fețe bisericești din ortodoxia românească în Regență a stârnit reacții dintre cele mai diverse. Majoritatea credincioșilor au văzut însă, prin asocierea Patriarhului la conducerea națiunii, o garanție a echilibrului statal, politic, social, ori moral, dar și posibilitatea creșterii, în continuare, a rolului instituției eclesiastice tradiționale în adoptarea deciziilor ce angajau țara pe plan european. Referitor la această etapă, 1927-1930, a interferării de funcții, Ioan Rusu Abrudeanu² conchide: „Astfel, la conducerea Bisericii noastre Î. P. S. Patriarh Miron stă un prestigiu cum nu l-a mai putut da Bisericii Românești nici un chiriarh al ei în trecut“.

După aproape un deceniu de coabitare cu partidele politice, Carol II, participând la Dejunul miliardarilor din 9 februarie 1938, consumat în sediul Asociației finanței și marii industrii din București, s-a decis să instaureze monarhia autoritară, considerată deseori dictatură regală sau dictatură personală, carlistă. Ca urmare, guvernul condus de poetul Octavian Goga este demis după numai câteva decade (28 decembrie 1937 - 10 februarie 1938), fiind readus, în prim-planul vieții publice, fostul component al Înaltei Regențe, patriarhul Miron Cristea. Devenea astfel, la 10 februarie 1938, șef al primului executiv subordonat direct regelui și nu Parlamentului României.

Totodată, Miron Cristea intra în istoria noastră contemporană ca una dintre personalitățile marcante ale Europei, cumulând atât calitățile impuse de amvon, cât și pe cele determinate de sigiliul guvernamental.

De regulă, între șefii statelor și instituțiile religioase au existat raporturi de conlucrare, susținere reciprocă, încredere spirituală. Pe timpul regelui Carol II și al patriarhului Miron Cristea, asemenea concepte au funcționat în special pentru realizarea obiectivelor stabilite personal de monarh.

Încă din ziua de 10 mai 1927, episcopii apostolici depuneau jurământ regelui, Constituției și legilor țării, iar prin *Concordatul cu Vaticanul*, de la aceeași dată, era reorganizat cultul catolic din România, precizându-se că „nici o parte din teritoriul țării nu va depinde de un episcop din afara hotarelor“.

Existau, așadar, suficiente premise ca monarhia să supraliciteze Biserica Ortodoxă Română, folosind influența șefului guvernului, Patriarhul Miron Cristea, în

² Ioan Rusu Abrudeanu, *Patriarhul României Dr. Miron Cristea, Înalt Regent*, Editura Cartea Românească, București, 1929.

sensul extensiei puterii personale a regelui Carol II prin acceptarea și aplicarea decretelor impuse de acesta la sugestia Camarilei. De aceea, în etapa 10 februarie 1938 - 6 martie 1939, guvernarea însumând, prin urmare, numai 13 luni, patriarhul Miron Cristea a acordat atât sprijinul său personal, cât și instituțional, civil ori ecleziastic, monarhiei cu deosebire regelui Carol II. Principial, Miron Cristea a procedat corect, devenind aliatul conducerii oficiale a statului român, într-o etapă tensionată în plan politic intern și extern. De altfel, întreaga societate, inclusiv Biserica Ortodoxă Română, se confrunta cu extrapolări. Ca dovadă, mulți preoți, cu deosebire din mediul rural, erau membri activi ai partidelor istorice, obstrucționate față de Carol II, unii au aderat la mișcarea legionară, alții vor pactiza cu forțele de stângă. Privind retrospectiv, acceptul lui Miron Cristea de a forma primul guvern de Uniune Națională, la solicitarea monarhului, devine, pe de o parte, una dintre modalitățile de a încerca să conserve bunele relații dintre Patriarhie și Casa Regală, iar pe de altă parte, o cale de investigare a posibilităților pentru relansarea globală a rolului bisericii autohtone în păstrarea echilibrului statalității și de evitare a disoluției comunităților ortodoxe.

La 27 februarie 1938, guvernul condus de Miron Cristea, prin juristul Istrate Micescu, a prezentat regelui textul definitiv al noii Constituții care înlocuia pe cea din 1923, considerată una dintre cele mai avansate ale Europei. Aprobată inițial printr-un referendum, Legea fundamentală din 1938, sancționată de Carol II, introducea ca o soluție considerată viabilă în contextul intern și internațional de atunci, puterea discrețională, în plan politic, social și administrativ, a monarhului României.

A urmat, la 31 martie 1938, gestionarea unui moment delicat din existența democrației românești, concretizat prin acordul patriarhului Miron Cristea față de *Decretul regal* ce a prevăzut desființarea tuturor partidelor politice. Tot atunci debuta activitatea noului Consiliu de Coroană, având o componentă radical schimbată comparativ cu domniile regilor Carol I și Ferdinand I.

În ziua de 1 iunie 1938 s-a creat Consiliul Superior Economic, având menirea să coordoneze structurile principalelor sectoare productive, comerciale și bancare, avizând totodată, convențiile încheiate cu alte state. Noul organism activa paralel cu guvernul Miron Cristea și se afla sub incidența intereselor Camarilei regale.

Perioada 11 septembrie - 11 octombrie 1938 a adus în fața cabinetului rezolvarea altor cerințe formulate de Carol II. Patriarhul, ca șef al guvernului, a fost implicat, cel puțin formal, în dizolvarea Confederației Generale a Muncii, compusă din syndicatele principalelor ramuri economice (11 septembrie 1938) și înființarea breslelor, considerate a deveni structuri apolitice, exclusivist profesionale (11 octombrie 1938).

Noaptea de 29/30 noiembrie 1938 a creat emoții guvernamentale, dar și în alte cercuri de interese ale României sau europene. Din ordinul lui Carol II, sub pretextul fugii de sub escortă, Corneliu Zelea Codreanu și alți lideri legionari au fost împușcați. Poziția patriarhului Miron Cristea vis-à-vis de acest eveniment rămâne irelevantă.

Aflăt evident în grupul de sprijin al regelui, șeful executivului a susținut propunerea lui Armand Călinescu, acceptată cu multă plăcere de Casa Regală, privind înființarea, la începutul lunii decembrie 1938, a *Frontului Renașterii Naționale*, organizație politică unică în România. Decapitarea partidelor tradiționale, dar mai ales dorința de opturare a extremelor, opozante într-o manieră diferențiată față de modalitatea monarhică de conducere a țării, se considera un succes, care s-a dovedit

însă iluzoriu. În același timp, guvernul coordonat de Miron Cristea definitivează Convenția Comercială cu Germania fascistă, stat care deținea 45 la sută din comerțul nostru exterior. Peste foarte puțin timp, în debutul anului 1939, România își manifesta din nou atașamentul progerman, semnând acordul internațional, alături de Anglia, Franța, și Italia, privind intrarea Berlinului în Comisia Europeană a Dunării.

Tensionarea relațiilor interne și internaționale a impus militarizarea, în mare măsură, a prefeturilor, fiind numiți, ca reprezentanți ai puterii centrale la nivelul județelor, ofițeri de carieră. Apoi, mobilizarea parțială a armatei României, în primele zile ale lunii martie 1939, demonstra alunecarea statalității pe o pantă periculoasă.

Asemenea măsuri contraveneau, fără îndoială, conceptelor filosofice și eclesiastice ale patriarhului Miron Cristea, adus la conducerea guvernului pentru a facilita regelui Carol II instituirea regimului său autoritar dictatorial. Depășit poate de evenimente și îndepărtat, prin politică, de principiile sale fundamentale, Miron Cristea mai ales după decesul său survenit la 6 martie 1939, când a fost succedat la guvernare, pentru scurt timp, de Armand Călinescu, rămâne în istoria administrației românești o personalitate contradictorie.

Principalele înfăptuiri îl recomandă însă posterității, predilect, ca un adevărat reformator al sistemului național religios ortodox. În asemenea demersuri, a pornit de la structurarea instituțională a Patriarhiei Române, realizată după modelul celei de la Constantinopol. Sediul acesteia s-a stabilit în spațiile Mitropoliei din București, iar pentru cult se folosește, încă din 1925, Catedrala de pe Dealul Mitropoliei, restaurată radical din inițiativa patriarhului Miron Cristea.

Biserica, ridicată pe la 1655 de voievodul Constantin Șerban și doamna Balașa, ca așezământ călugăresc, a fost zugrăvită pe timpul domniei lui Radu-Leon (1664-1669) și transformată în mănăstire de mitropolitul Ungro-Vlahiei, Kir Ștefan, în 1665. De-a lungul timpului a devenit locul unde s-au întrunit reprezentanții Țării, adoptând aici decizii de maximă importanță.

Între 1932-1935, Catedrala Patriarhală din București a fost supusă unor ample lucrări de reabilitare interioară și exterioară, Miron Cristea fiind considerat al treilea ctitor al edificiului, după voievozii Constantin Șerban și Radu Leon, așa cum îl prezintă, de altfel, succesiunea picturilor din stânga intrării principale. În partea dreaptă domină aura înfățișându-l pe regele Carol II.

Tot în etapa amintită s-a reamenajat vechiul Palat și s-a construit, alături de Biserica Mitropolitană, Palatul Patriarhal. Acesta completa, în deceniul patru al veacului XX, Complexul arhitectural ce integra și clădirea Camerei Deputaților, ridicată pe vatra unor chilii mănăstirești. După 1994, activitățile civile parlamentare sunt transferate la Casa Poporului, considerată una dintre cele mai mari clădiri ale Europei.

Încă din anii înaltei sale păstorii (1925-1939), Miron Cristea a fost preocupat de construirea *Bisericii Mântuirii Neamului*. Într-o carte din 1938 se preciza: „Fie ca această preasolidă restaurare a Catedralei Patriarhale să nu întunece ideea unei noi și mărețe Biserici a Mântuirii Neamului, drept mulțămită milostivului Dumnezeu pentru întregirea țării în hotarele sale firești”³.

³ Arhimandritul Efrem Enăcescu, *op. cit.*, p. 53.

Miron Cristea s-a îngrijit, totodată, de salvarea unor importante monumente istorice, definitorii pentru a demonstra perenitatea românilor ortodocși pe aceste locuri. Astfel, în 1933 au fost finalizate lucrările la Catedrala din Târgoviște, construită pe locul vechii mitropolii a Țării Românești. Încă din 1893, Carol I a aprobat zidirea noii Catedrale în fosta Capitală valahă, ridicarea acesteia continuând și după 1914, pe timpul domniilor lui Ferdinand I și Carol II, mai ales la insistențele ministrului Cultelor, Alexandru Lapedatu.

Inaugurarea a avut loc în 1933, fiind realizată cu participarea personală, ca înalt preasfințit ierarh, a patriarhului Miron Cristea.

În 1937, Mănăstirea Antim din București, considerată atunci o simplă biserică de enorie, a fost transformată, prin vrerea patriarhului Miron Cristea, într-o chinovie pentru călugării studenți din București. Se demonstau astfel concret preocupările sale statornice privind evoluția vieții monahale, menită să consolideze Biserica Ortodoxă Română.

De altfel, într-o Circulară din 1930 către mănăstiri, patriarhul Miron Cristea expunea câteva concepte cardinale privind instituțiile călugărești: „În Biserica creștină, monahii au fost socotiți, întotdeauna, ca Statul Major sau, mai bine zis, Garda de Onoare, care în vremuri de restriște, în vremuri de desbinare și neînțelegere, veghează ca adevărurile ei dogmatice, precum și organizația și administrația date Bisericii de întemeietorul ei nevăzut să rămână neclintite pe temeliiile așezate de El... De la începutul păstoriei Noastre ne-am dat seama de ce ar putea face călugării în aceste vremuri de frământare și sete religioasă. Și de aceea, gândul Nostru s-a îndreptat, cu deosebită atențiune și nădejde, spre Sfintele Mănăstiri. Am dorit, cu toată căldura inimii Noastre, să vedem monahismul românesc refăcându-se și îndreptându-se, cu pas grăbit, spre virtuțile și darurile sufletești din epoca de aur a creștinismului, când s-au înscris cele mai frumoase pagini din Istoria Bisericească... Cu atât mai mult astăzi, când Duhul Satanii, sub chipul anticriștilor sectanți și al materialismului neînfrânat izbesc cu târnăcopul la temeliiile Bisericii domnului... Prin entuziasm, abnegațiune și eroism, cei mai aleși fii și profeți ai Ei trebuie să rămână tot călugări”⁴.

Importante investiții și extinderi arhitecturale, de activități culturale ori economice, s-au făcut pe timpul patriarhului Miron Cristea la mănăstirile: Căldărușani, Cernica, Comana (cu ajutorul doamnei general Averescu), Dealu, Cotroceni, Mărcuța, Ghighiu, Negru Vodă-Câmpulung Muscel, unde în 1928 lua ființă un Seminar pentru orfanii de război, absolvit, printre alți viitori demnitari eclesiastici, de fostul patriarh al României, Justin Moisescu (1910-1986), Plumbuita, Sinaia, Pasărea, Radu Vodă, Snagov, Văcărești, Vălenii de Munte, Viforâta, Toplița (fondată în 1926) și multe altele. De asemenea, patriarhul Miron Cristea a contribuit la consolidarea, în continuare, a proprietăților eclesiastice românești de pe Muntele Athos din Grecia, precum și a celor din Țara Sfântă, vizitate în 1927. În anii 1933-1935 s-a cumpărat terenul și s-a construit o mănăstire românească pe malul Iordanului. Apoi, la 15 august 1935, era pusă piatra de temelie pentru edificarea bisericii și a căminului Patriarhiei Române de la Ierusalim, realizate după planurile arhitectului Dimitrie Ionescu-Berechet, finalizate în 1938. Costurile, aproximativ 5000 de lire palestiniene, au fost achitate prin Casa Saba Baramki, ca finanțator general (circa 3.000.000 de lei, curs

⁴ Miron Cristea, *Circulară către mănăstiri cu ocazia numirii exarhului Eparhiei București*, 1930.

1938), acțiunea fiind intermediată de Marcu Beza, consulul general al României în Palestina.

La temelia noilor construcții s-a zidit un Hrisov datat 17 aprilie 1935, emis din inițiativa patriarhului Miron Cristea, purtând semnătura Sa și a altor personalități civile ori eclesiastice din România. Același text se așezase anterior și la temelia amintitei Mănăstiri de la Iordan, ridicată, cu acceptul Casei Regale, tot după planurile realizate de arhitectul Patriarhiei Române, Dimitrie Ionescu-Berechet.

Patriarhatul monahului și doctorului în filosofie Miron Cristea s-a dovedit, așadar, cu mult superior în plan religios, față de actele guvernării sale civile. Cumulul unor asemenea funcții, în general, nu s-a arătat permanent productiv în istoria universală, cu atât mai mult în spațialitatea românească.